

KERAMICKÉ DEPOTY DOBY BRONZOVÉ

(Jiří Pejchal)

Literatura:

Palátová H. - Salaš M. 2002: „Depoty keramických nádob doby bronzové na Moravě a v sousedních zemích“, *Pravěk Supplementum 9*, Brno

Depotem se rozumí záměrně uložené movitosti, které jsou vyřazeny z používání. Většinou bývá depot kladen do protikladu s ojedinělým nálezem (oj. nález je náhodně ztracený předmět, kdežto depot je záměrně nefunerálně uložen). V praxi to ale těžko rozlišíme, co je náhodně ztracený předmět, a co úmyslně uložený. V případě keramických nádob je ojedinělý nález celého exempláře méně obvyklý, než u kamenných nebo kovových artefaktů. Náhodnou ztrátu nádoby můžeme už rovnou vyloučit a lze tedy uvažovat o cíleném depozitu. Největším problémem tohoto druhu nálezu je však jeho velká fragmentalizace. To směřuje k představě, že nalezené střepy jsou spíše nějakou formou odpadu, ale nesmíme opomenout i rituální rozbíjení nádob při ceremoniích a jejich následném uložení do země. Je vždy lepší posuzovat nález individuálně a rozhodujícím aspektem zde bude vlastní nálezová situace.

Výskyt keramických depotů ve stř. Evropě:

BA1 – HA/HB

- východní část Dolního Rakouska (interval výskytu: BA1 – HB1)

- Jižní Morava (zřejmě stejný interval výskytu jako u Dol. Rak. bohužel není dostatek důkazů)

- Jihozápadní Slovensko (interval výskytu: BA2 – BD)

Typy keramických depotů

Profánní

x

Sakrální – **1. Jídelní obětiny** – depot nádob s potravinami (obilná zrnka, žaludy, maso (skot, ovce, beran, prase). Lze sem zařadit i depoty nádob postavené ústím vzhůru a překryté jinými nádobami či pokličkami. Dále se u nálezů vyskytují kamenné podložky na drcení obilí, pravděpodobně na přípravu obětního jídla. Tyto vesměs agrární rituály jsou spojeny s uctíváním vegetačních božstev a mají zajistit úrodu a plodnost (lokality: Bezměřov, Včelínce, Zemplínské Kopčany, Mistelbach, Bad Fischau).

2. Přísežné rituály - ceremonie socio-kulturní povahy, které jsou doprovázeny libacemi, tj. úlitbami tekutin bohům, popř. heroizovaným předkům. Cílem rituálu bylo upevňovat a vytvářet nové společenské svazky – bratrstva, svazy, družiny. Skladba nádob depotu by měla představovat nápojový servis sestávající ze sady picích nádobek (džbánek, šálek, koflíků, misek) a menšího počtu větších nádob, z nichž by tekutina byla nabírána (lokality: Hulín, Lovčičky, Kolín, Rusovce, Mistelbach, Herzogenburg).

3. Stavební obětiny - Lze je identifikovat jedině na základě širšího nálezového kontextu, kde depot vykazuje nějaký prostorový vztah ke stavbě (lokality: Nižná Myšla).

4. Depozita jiného kultovního významu - univerzální charakter; můžeme sem zařadit depoty, které souvisí s jídelními obětinami i s přísežnými rituály. Také je možné začlenit např. ty depoty, které v objektu provázelo množství mazanice nebo

se zde vyskytují neobvyklé keramické tvary jako vykuřovadla, přenosné pícky, soudkovité nádoby, mísy na duté nožce se skupinami otvorů při okraji nebo nádoby s úmyslně proraženým otvorem ve stěně či dně. S těmito nádobami se setkáváme v žárových hrobech a uvažuje se o otvoru pro duši. Pokud se otvor vyskytl v žárovém hrobě na jiné nádobě než na urně, uvažuje se o popelnici bez dochovaných pozůstatků kremace, o odděleném uložení nespálených částí těl, nebo jen o kenotafu. Jelikož otvory bývají proraženy velmi pečlivě, můžeme usuzovat také o nádobě na tekutiny a to buď na jakési symbolické připíjení při rituálech nebo pro libační tekutinu, která tímto otvorem měla vytékat na zem (lokality: Bezměřov, Slatinky).